

Hondenwelzijn

van honden ingezet ter ondersteuning van mensen met een beperking en/of aandoening

Juli 2023

Inhoudsopgave

1. Hondenwelzijn.....	4
2. Over dit document	5
3. Nut en noodzaak van de inzet van assistentiehonden.....	7
4. Borging van Welzijn.....	8
4.1 Verantwoordelijkheid	8
4.2 De advocaat van de hond.....	10
4.3. Behoeft piramide van Maslow.....	11
5. De behoefte-piramide van de honden	12
6. Lichamelijke behoeften van honden.....	13
6.1 Lichamelijke behoeften van honden volgens KNGF Geleidehonden	14
6.1.1 Voldoende, passend en kwalitatief goed voedsel.....	14
6.1.2 Regelmatig toegang tot goed drinkwater	15
6.1.3 Medische zorg	15
6.1.4 Voldoende mogelijkheden tot slaap	17
6.1.5 Vrij van thermale ongemakken.....	17
6.1.6 Genoeg en voldoende (lange) momenten om te ontlasten	17
6.1.7 Voldoende, passende beweging	18
6.1.8 Fysieke en mentale stimuli	19

7. Behoeft e aan veiligheid van honden	20
7.1 Behoeft e aan veiligheid voor honden volgens KNGF Geleidehonden	21
7.1.1 Behoefte aan lichamelijke veiligheid	21
7.1.2 Behoefte aan psychische veiligheid	22
7.1.3 Behoefte aan sociale veiligheid	23
8. Behoeft e aan contact van honden	24
8.1 Behoeft e aan contact van honden volgens KNGF Geleidehonden	25
8.1.1 Behoefte aan lichamelijk contact	25
8.1.2 Behoefte aan psychisch contact	25
8.1.3 Behoefte aan sociaal contact	26
9. Behoeft e aan erkenning en waardering van honden	27
9.1 Behoeft e aan erkenning en waardering van honden volgens KNGF Geleidehonden	28
9.1.1 Behoefte aan lichamelijke erkenning en waardering	28
9.1.2 Behoefte aan psychische erkenning en waardering	29
9.1.3 Behoefte aan sociale erkenning	29
10. Optimale staat van welzijn	31
11. Bijlagen	

1. Hondenwelzijn

Vanaf 1935 leidt KNGF Geleidehonden assistentiehonden op voor mensen met een beperking en/of aandoening met als doel de mobiliteit, de zelfstandigheid en zelfredzaamheid te vergroten. Het doel is om het fysieke, sociale en/of emotionele functioneren van de cliënt te verbeteren. De toegevoegde waarde voor het welzijn van de mens is groot. Bewijs in de vorm van getuigenissen, zorgafname, en in beperktere mate wetenschappelijk onderzoek, is er te over. Professioneel getrainde assistentiehonden kunnen een verbluffend effect hebben op het welzijn en de kwaliteit van leven van mensen. Ondanks de vaak grote meerwaarde voor de mens, moet er altijd sprake zijn van wederkerigheid; van geven en nemen tussen de assistentiehond en zijn baas.

Welzijn voor de hond, in de zin van een goed hondenleven en werk passend bij het karakter en de fysieke gesteldheid van de hond, is essentieel. Welzijn is wat iedere hond individueel beleeft. Het is de mate waarin het individu zich lichamelijk, geestelijk en sociaal goed voelt. Is het welzijn van de hond niet (langer) geborgd, dan moeten alle mogelijke interventies worden gedaan om dit welzijn te herstellen. De laatste, weloverwogen, stap, als alle eerdere interventies niet het gewenste resultaat hebben opgeleverd, is beëindiging van de werkrelatie en het weghalen van de hond bij de cliënt. Dit, ongeacht de consequenties die het weghalen van de hond zal hebben op de mobiliteit, de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid van de cliënt.

Een juiste balans tussen de hulpvraag van de cliënt en het voldoen aan de behoefte van de hond zijn een absolute voorwaarde om met een assistentiehond te mogen en te kunnen werken en de combinatie tot een succes te laten uitgroeien.

2. Over dit document

In dit document wordt gesproken over 'Assistentiehonden' als paraplueterm voor alle honden die worden geplaatst in een zogenaamde één-op-één combinatie. Dus 1 baas met 1 hond. Het betreft de volgende typen honden:

- De blindengeleidehond
- De ADL-hond, ook wel hulphond
- De buddyhond (voor mensen met (oud)geüniformeerden met PTSS, autisme en kinderen met een visuele of motorische beperking die nog niet in aanmerking komen voor een blindengeleide- of ADL-hond).

Dit document beschrijft de behoeften en daarmee de rechten van de hond. In een verdiepende laag beschrijft het de maatregelen die KNGF Geleidehonden neemt om in iedere levensfase in deze behoeften van haar assistentiehonden te voorzien.

- In het fokprogramma. Om ervoor te zorgen dat er gezonde honden worden gefokt met het passende temperament.
- Bij het fokgastgezin dat zorgt voor de moeder- of vaderhond en de nesten pups die daaruit worden geboren.
- In het puppypleeggezin dat het eerste jaar voor de jonge hond zorgt als die nog te jong is om met de training te starten.
- Tijdens de training als de hond wordt opgeleid en gedurende deze periode in de kennel of bij een van de (externe) trainers verblijft.
- Bij de cliënt die de hond tot zijn of haar beschikking krijgt om het werk te verrichten waarvoor de hond geschikt en opgeleid is.
- Na de pensionering of adoptie van de hond, bij de cliënt of het adoptiegezin die de hond adopteert als deze niet (meer) werkt.

Uitgangspunt voor het definiëren van de behoeften is de piramide van Maslow. De hond is – net als de mens – een complex geheel dat vanuit de holistische visie een onlosmakelijk totaal aan lichamelijke, psychische en sociale behoeften heeft. Binnen de verschillende lagen in de piramide van Maslow zijn de behoeften (en daarmee de rechten) van de hond uitgewerkt naar deze drie aspecten. KNGF Geleidehonden streeft voor de honden onder haar verantwoordelijkheid naar de top van de piramide – de hoogst mogelijke staat van welzijn, waarbij de hond eerst hond en pas daarna assistentiehond is.

Een levend document

De visie op welzijn van dieren is door de jaren heen geëvolueerd. Wat vroeger aanvaardbaar was in het werken met dieren, kan naar nu geldende maatstaven uit den boze zijn. KNGF Geleidehonden streeft naar een zo hoog mogelijk niveau van dierenwelzijn, naar de laatste, wetenschappelijke inzichten en *best practices*. Dit document kan dan ook niet anders dan een ‘levend document’ zijn dat, waar nodig, wordt aangepast aan voortschrijdende inzichten.

3. Nut en noodzaak van de inzet van assistentiehonden

Assistentiehonden worden opgeleid voor mensen die een reële hulpvraag én een hondenwens hebben. Wie voor een assistentiehond in aanmerking wil komen, moet dan ook aan voorwaarden voldoen die nut, noodzaak en hondenwelzijn borgen:

- De bereidheid en de mogelijkheid hebben om te voldoen aan de behoeften van de hond op ieder van de drie holistische aspecten
- Te streven naar een optimale staat van welzijn voor de hond
- De hond moet nut hebben en een reële bijdrage kunnen leveren in de verbetering van het fysieke, psychische en/of sociale welzijn van de cliënt; dat wil zeggen, er moet passend werkaanbod zijn voor de hond
- Er moet noodzaak zijn om een hond in te zetten voor de specifieke hulpvraag van de cliënt
 - Andere middelen of mogelijkheden helpen niet of niet voldoende

4. Borging van Welzijn

4.1 Verantwoordelijkheid

De verantwoordelijkheid voor de borging van het welzijn van alle KNGF-honden ligt bij de manager Training en Zorg, die dit delegeert aan de daarvoor aangewezen medewerkers van de organisatie.

De verzorging en socialisatie van KNGF-honden ligt, als zij niet op het opleidingscentrum of bij externe partners, aan KNGF gelieerde trainers verblijven – bij de volgende groepen:

- Fokgastgezinnen – verzorging van de ouderdieren en de nesten pups
- Puppyleeggezinnen – verzorging en socialisatie in het eerste levensjaar van de honden
- Adoptiegezinnen – verzorging van honden die niet langer ingezet kunnen worden als assistentiehond
- Cliënten – verzorging van en het werken met de aan hen toevertrouwde werkhond

Het welzijn van de honden wordt geborgd in vijf stappen beschreven (figuur 1). Deze worden uitgevoerd door de professionals van KNGF Geleidehonden.

Figuur 1: Borging van welzijn van de honden

4.2 De advocaat van de hond

Onze honden zijn partners in het werk dat wij doen. Zij hebben recht op een leven waarvan de welzijnseisen ver uitreiken boven de 'Vijf vrijheden van Brambell', de modernere 'Vijf voorzieningen' en de in de 'wet Dieren' vastgestelde eisen. Zorg, respect en begrip voor de hond met een intrinsieke waarde, onafhankelijk van het nut voor de mens, zijn essentieel. Als advocaat van de hond is KNGF Geleidehonden verantwoordelijk voor een goede, nuttige inzet van de honden, de borging van welzijn en het voorkomen van misstanden en onkunde bij iedereen die zich professioneel, vrijwillig of als cliënt bezighoudt met haar assistentiehonden. Het welzijn van alle honden is een continue aandachtspunt om ervoor te zorgen dat voor hen een optimale staat van welzijn is geborgd. Blijven leren en verbeteren op het gebied van ethische trainingsmethoden, verzorging en het werken met de hond zijn daarbij leidend.

4.3 Behoeftespiramide van Maslow

Uitgangspunt voor hondenwelzijn is de piramide van Maslow.

Figuur 2: Piramide van Maslow

In de piramide van Maslow worden alle behoeftelagen door elkaar beïnvloed. Deze zijn dan ook niet los van elkaar te zien. Om die reden kunnen de lagen ook verticaal - naast elkaar – bestaan in plaats van horizontaal. Welke behoeften prioriteit hebben, verschilt per individu en is afhankelijk van meerdere factoren.

5. De behoefte-piramide van de honden volgens KNGF Geleidehonden

Hondenwelzijn gaat over het bieden van een goed leven in iedere levensfase van iedere individuele hond.

De verschillende behoeften in de originele behoefte-piramide van Maslow is vertaald naar de behoeften van honden.

Figuur 3: behoefte piramide van honden

6. Lichamelijke behoeften van honden

- Voldoende, passend, kwalitatief goed voedsel
- Regelmatig toegang tot goed drinkwater
- Medische zorg
- Voldoende mogelijkheden tot slaap/diepe rust
- Vrij van thermale ongemakken
- Genoeg, en voldoende lange momenten om te ontlasten
- Voldoende passende beweging
- Fysieke en mentale stimuli ter voorkoming van verveling

6.1 Lichamelijke behoeften volgens KNGF Geleidehonden

6.1.1 Voldoende, passend en kwalitatief goed voedsel

Voeding wordt afgestemd op de individuele behoefte van de hond.

- Voldoende in relatie tot lichaamsgewicht en activiteiten.
 - Bij aflevering aan de cliënt krijgt de hond een voedingsadvies mee.
 - Hoeveelheid
 - Soort voer
- Passend bij de leeftijd van de hond.
 - Onder begeleiding van de instructeur worden aanpassingen gedaan.
- Passend bij eventuele medische behoeften (dieetvoer).
 - Op advies van de instructeur, casemanager Veterinaire Zaken van KNGF Geleidehonden of de dierenarts wordt bepaald welk voer voor de hond passend is.

Overgewicht

Een gezond gewicht is een belangrijk aspect van hondenwelzijn. Overgewicht kan grote gezondheidsrisico's met zich meebrengen. De hond is bij aflevering aan de cliënt op het – passend bij het ras, de bouw en de leeftijd – juiste gewicht. Tijdens nazorgbezoeken wordt het gewicht gecontroleerd. Mocht de hond geen gezond lichaamsgewicht hebben, dan moet de hond afvallen onder begeleiding van de dierenarts. Het afvaltraject wordt mede-begeleid door de instructeur en medewerkers van het Servicebureau.

6.1.2 Regelmatig toegang tot goed drinkwater

Dagelijks de gelegenheid hebben om **voldoende** te drinken.

- De richtlijn hierbij is dat de hond per kg lichaamsgewicht 40 tot 60ml water drinkt.
 - Voor een hond van 30kg is dit circa 1,5 liter per dag (behoefte kan variëren per individu).
- Drinkwater moet veilig en schoon zijn. D.w.z. dat er geen ziekmakende microben in mogen voorkomen.
- Altijd toegang tot drinkwater is niet noodzakelijk en niet altijd haalbaar.
 - Tijdens de training, het uitlaten of tijdens een verplaatsing van A naar B heeft de hond geen toegang tot water. Binnen een redelijke tijd is dit ook geen probleem.
 - Toegang tot drinkwater moet wel worden aangepast aan de omstandigheden zoals warm weer en inspanning. Fokgast- en puppypleeggezinnen, cliënten en adoptiegezinnen worden hierin geïnstrueerd.

6.1.3 Medische zorg

KNGF Geleidehonden fokt (en in beperkte mate koopt) honden met als doel deze op te leiden tot assistentiehonden. Dit brengt de verantwoordelijkheid met zich mee om de honden te voorzien van preventieve en curatieve zorg.

Bij curatieve zorg wordt altijd een zorgvuldige afweging gemaakt of de hond een ingreep of behandeling zal ondergaan. De volgende overwegingen worden hierbij in ogenschouw genomen:

- De prognose van een ter zake kundige specialist/dierenarts “, zo nodig/mogelijk aangevuld met een *second opinion*
 - o De kans van slagen van de ingreep of behandeling
 - o De kwaliteit van leven van de hond na de ingreep of behandeling
 - o Bij levensverlengend ingrijpen:
 - de verwachte extra levensduur
 - een inschatting van de kwaliteit van de gewonnen levensduur

- De leeftijd van de hond
- De zwaarte van de ingreep
- De duur en zwaarte van de herstelperiode

*Bij tweedelijns zorg gaat de voorkeur uit naar een specialist.

De kosten van een medische ingreep of behandeling zijn van ondergeschikt belang bij de beslissing om die al of niet te laten plaatsvinden.

De overweging of de hond na de behandeling of ingreep nog kan worden opgeleid tot of kan functioneren als assistentiehond speelt geen rol in de beslissing.

- KNGF Geleidehonden staat tot het moment van aflevering garant voor de medische kosten.
- Na aflevering, gedurende de werkzame periode, zijn cliënten verplicht een huisdierverzekering af te sluiten voor medische kosten.
- De kosten voor algemene, noodzakelijke zaken die niet worden gedekt in de huisdierverzekering zoals vaccinaties en ontwormen/ontvlooien en tekenmiddelen worden door de cliënt bekostigd.
- Het eigen risico en de kosten die niet (geheel) door de huisdierverzekering worden gedekt, worden door de cliënt bekostigd.
- In bijzondere gevallen draagt KNGF Geleidehonden (deels) de kosten voor medische zorg op voorwaarde van een hond-waardig leven na behandeling.
- De medische kosten voor adoptie-honden wordt bekostigd door de persoon die de hond adopteert. Contractueel verplicht de adoptant zich de hond van goede medische zorg te voorzien.

Preventieve zorg wordt gegeven door:

- Screening op erfelijke aandoeningen (zoals heup- en elleboogdysplasie en oogaandoeningen)
- Vlooien/teken en wormenbehandelingen volgens de richtlijnen van KNGF Geleidehonden.
- Vaccinaties volgens de richtlijnen van de KNMvD.

- Voor sommige infectieziekten is het mogelijk om te titeren (het bepalen van antistoffen) in plaats van de vaccineren. In dat geval wordt jaarlijks getiterd.
- Richtlijnen in de training en het werken met de honden.
 - Rust na arbeid afgestemd op de individu en de leeftijd.
 - Aanpassing aan thermale omstandigheden.
 - Bescherming tegen zware, of voor honden ongeschikte fysieke en/of mentale arbeid.
 - Of arbeid voor een hond (te) zwaar is, wordt door de instructeur beoordeeld.
 - Bij twijfel wordt een ter zake kundig specialist geraadpleegd.

6.1.4 **Voldoende mogelijkheden tot slaap**

De behoefte aan slaap en rust is per individuele hond verschillend.

- De richtlijn voor het benodigde aantal uren slaap per levensfase per 24 uur:

▪ Pup (tot 12 maanden)	18 – 20 uur
▪ Volwassen hond (1 t.m. 7)	12 – 14 uur
▪ Oudere hond (> 7 jaar)	16 – 18 uur

6.1.5 **Vrij van thermale ongemakken**

- De hond wordt niet blootgesteld aan temperaturen die dusdanig hoog of laag zijn dat hij zich hieraan op eigen kracht niet meer kan aanpassen.
- Bij extreme temperaturen moet de training of het werk worden aangepast in duur, frequentie, zwaarte en locatie.

6.1.6 **Genoeg en voldoende (lange) momenten om te ontlasten**

Afhankelijk van de ontlastingsgewoonten van de individuele hond:

- Minimaal 4x per dag.
- Het bieden van voorspelbaarheid in het uitlaatschema.
- Kennisoverdracht tussen de verschillende handlers is noodzakelijk om tegemoet te kunnen komen aan de behoeften van de hond.

6.1.7 **Voldoende, passende beweging**

- Voor pups van KNGF Geleidehonden wordt het puppy-bewegingsschema gehanteerd van 5 minuten aaneengesloten beweging per maand leeftijd.
- Daarnaast worden voor pups m.b.t beweging de volgende richtlijnen gehanteerd:
 - Zware ondergronden zoals mul zand geleidelijk opbouwen na een leeftijd van 8 maanden.
 - Wild spel met soortgenoten wordt gereguleerd en beperkt.
 - Wild spel met mensen wordt vermeden.
 - Gladde vloeren in huis worden bedekt met vloerkleden of vloerbedekking.
- Spelen met stokken wordt niet toegestaan i.v.m. het ontstaan van gevaarlijke situaties en splinters in de mond.
- Voor iedere discipline assistentiehond wordt een advies gegeven met betrekking tot veilig speelgoed/ veilig spelen.
- Zwemmen, hoewel van labrador- en golden retrievers soorteigen gedrag, wordt in het eerste jaar en tijdens de training niet aangeboden. De cliënt kan zo zelf nog de keuze maken of de hond al dan niet – op commando - mag zwemmen.
 - Het staat de cliënt, het fokgastgezin en de adoptant van de hond vrij om de hond te laten zwemmen op veilige locaties.

Loslopen

Honden – in het puppypleeggezin, de training en bij de cliënt - hebben behoefte aan, bij voorkeur dagelijks, veilig loslopen. Het is een belangrijke manier om te ontspannen en soorteigen gedrag te vertonen, zoals rennen, snuffelen, spelen met soortgenoten en onderzoeken. Bij voorkeur loopt een volwassen hond 1 à 1,5 uur per dag los. Aangezien dit niet altijd haalbaar is, is de ondergrens voor – bij voorkeur dagelijks - loslopen minimaal 30 minuten. Moederhonden tijdens de nestperiode lopen beperkt los in verband met besmettingsgevaar voor de niet/onvolledig gevaccineerde pups.

- Loslopen is:
 - Op eigen tempo.
 - Niet geforceerd door b.v. rennen achter voorwerpen.
 - Alleen onder appel als de veiligheid van de hond in het geding is.

6.1.8 Fysieke en mentale stimuli

- De mogelijkheid om te ontladen.
 - Dit verschilt per individu.
- Het aanbieden van verrijkingsmateriaal zoals balans- en coördinatiespeelgoed, kauwmateriaal en veilig (hersenswerk)speelgoed.

7. Behoeftte aan veiligheid van honden

Behoeftte aan lichamelijke veiligheid

- Afwezigheid van fysieke pijn en ziekte.
- Een veilige, tochtvrije plek om te slapen/rusten, waar de rust van de hond wordt gerespecteerd.
- Bescherming tegen gevaar.
- Een veilige plek om los te lopen.
- Een veilige omgeving.

Behoeftte aan psychische veiligheid

- Een eenduidige, consequente en- zo veel als mogelijk - voorspelbare benadering door de handler.

Behoeftte aan sociale veiligheid

- Inzicht en daardoor begrip voor hondse gedragingen.
- Begrip voor emoties van de hond.
- Stabiliteit m.b.t. verzorgers en woonomgeving.
- Aanpassing van de baas aan de behoeften van de hond.

7.1 Behoeft aan veiligheid voor honden volgens KNGF Geleidehonden

7.1.1 Behoeft aan lichamelijke veiligheid volgens KNGF Geleidehonden

- Afwezigheid van fysieke pijn en ziekte.
 - Zorgvuldige selectie en regelmatige screening van fokdieren.
 - Medische screening voor aanvang van de training.
 - Periodieke, ten minste jaarlijkse, gezondheidscheck door de dierenarts.
 - De oudere hond (v.a. 8 jaar) wordt extra gemonitord door instructeur t.b.v. mogelijke pensionering.
 - Controle of de hond het werk nog kan doen (lichamelijk en mentaal).
 - Pensionering van alle werkende honden rondom de leeftijd van 9 jaar.
- Een veilige, tochtvrije plek om te slapen/rusten, waar de rust van de hond wordt gerespecteerd.
 - Passende, comfortabele en hygiënische mand wordt geleverd bij de hond.
 - Huisbezoek van de instructeur om thuissituatie te bekijken en te adviseren.
- Bescherming tegen gevaar.
 - Veilige losloopplaats.
 - Instructeur instrueert hierin vrijwilligers (fokgast- pleeg- en adoptiegezinnen) en cliënten.
 - Veilige thuisomgeving
 - Check op andere aanwezige huisdieren.
 - Er worden geen honden geplaatst bij huishonden behorende tot de 'hoog-risico-rassen'.
 - Check op acceptatie van de hond door iedereen die de hond een thuis biedt.
 - Iedereen in de thuisomgeving moet de hond accepteren.
 - Check op eventueel aanwezige veilige, geheel omheinde tuin.

7.1.2 **Behoeftte aan psychische veiligheid volgens KNGF Geleidehonden**

Een eenduidige, consequente en- zo veel als mogelijk - voorspelbare benadering door de handler.

- Opleidingsplannen voor professionals: instructeurs, trainers en kennelmedewerkers borgen dit.
- E-learning voor pleeggezinnen en cliënten.
- Instructie d.m.v. workshops en groepstrainingen aan fokgast-en pleeggezinnen in o.m. verzorging, gedragsherkenning en handlingsvaardigheden.
- Persoonlijke begeleiding thuis of in de stad.
 - Cliënten
 - Fokgastgezinnen
 - Pleeggezinnen
 - Adoptiegezinnen
- Bescherming tegen plaatsing bij cliënten die niet geschikt zijn om een hond te houden en/of ermee te werken.
 - Samenwerking met/ raadpleging van professionals die inzicht hebben in de (aspirant)cliënt en de beperking en/of aandoening zoals maatschappelijk werkers, artsen, therapeuten of ergotherapeuten.

7.1.3 Behoeftte aan sociale veiligheid volgens KNGF Geleidehonden

- Inzicht en daardoor begrip voor hondengedrag en emoties.
 - Scholing voor professionele handlers: instructeurs, trainers en kennelmedewerkers.
 - Workshops
 - Congressen en lezingen
 - Begeleiding
 - Vrijwilligers en cliënten worden hierin geïnstrueerd door instructeurs.
- Continuïteit in verzorgers en woonomgeving.

Voor een succesvolle carrière is het onvermijdelijk dat de assistentiehond een aantal keren van thuisomgeving verandert. De pup/jonge hond wordt volwassen in een pleeggezin. Gedurende de trainingsperiode woont de hond in de kennel of bij een externe trainingspartner. Vervolgens wordt de hond geplaatst bij de cliënt. Dit is het minimaal aantal verplaatsingen dat de hond in zijn leven meemaakt. Meerdere verplaatsingen, omdat de hond b.v. in het pleeggezin niet op zijn plaats is, de match met de cliënt anders uitpakt dan gehoopt of adoptie aan het einde van de loopbaan, komen voor. Deze verplaatsingen zijn voor het doel noodzakelijk. De hond is in het licht van welzijn niet per se gebaat bij de verplaatsing.

Om ervoor te zorgen dat het welzijn van de hond zo min mogelijk wordt geschaad:

- Heeft dit continue aandacht.
- Wordt nut en noodzaak steeds kritisch beoordeeld.
- Worden zo min mogelijk verplaatsingen gedaan.
- Wordt iedere individuele hond beoordeeld op het vermogen om de verplaatsing goed te doorstaan. Als schade aan welzijn dreigt, wordt de hond niet herplaatst en het trainingsprogramma beëindigd. Dit is ter beoordeling van de instructeur.

8. Behoeftte aan contact van honden

Behoeftte aan lichamelijk contact

- Mogelijkheid tot dagelijkse aanraking/contactmomenten met mensen en soortgenoten.
- Fysiek contact tijdens de training en het werk.

Behoeftte aan psychisch contact

- Verbale en non-verbale communicatie met mensen en soortgenoten.
- Emotionele binding met de mens.

Behoeftte aan sociaal contact

- Dagelijkse interactie met mensen en soortgenoten.
- Samenwerking met de mens/de baas.

Behoeftte aan contact is lastig uit te splitsen in de 3 holistische aspecten omdat deze meer nog dan de andere behoeften nauw met elkaar verweven zijn. De mate waarin honden behoefte hebben aan contact is per individu verschillend.

8.1 Behoeftte aan contact van honden volgens KNGF Geleidehonden

8.1.1 Behoeftte aan lichamelijk contact volgens KNGF Geleidehonden

- Mogelijkheid tot dagelijkse aanraking/ contactmomenten met mensen en soortgenoten.
- Fysiek contact tijdens de training en het werk.
- Iedere hond krijgt regelmatig de gelegenheid om op eigen initiatief fysiek contact te maken met andere honden en mensen.
 - In de periode dat de honden in training zijn wonen ze twee aan twee in de kennel.
 - Lage hekken zorgen ervoor dat kennelmedewerkers en de honden elkaar goed kunnen zien en aanraken.
 - Vrijwilligers en kennelmedewerkers zorgen voor regelmatige knuffel-, massage-, borstel- en speelsessie.

8.1.2 Behoeftte aan psychisch contact volgens KNGF Geleidehonden

- Medewerkers, vrijwilligers en cliënten worden geïnstrueerd en op gezette tijden bijgeschoold in het herkennen van gedrag en communicatie van de hond voor meer begrip en ondersteuning van de hond.
 - Puppyleeggezinnen en cliënten ontvangen instructie d.m.v. E-learning voordat de hond in huis komt.
 - Begeleiding van puppyleeggezinnen en cliënten zijn continue instructie-momenten.
 - Adoptiegezinnen ontvangen een handleiding bij de hond hoe deze te verzorgen en te begeleiden.
- Cliënten voor wie bepaalde communicatie – door de aandoening – geen natuurlijk gedrag is, worden hierop geïnstrueerd.
 - Mensen met een visuele beperking worden attent gemaakt op de behoefte van de hond om oogcontact te hebben.
 - Mensen met een auditieve beperking worden attent gemaakt op de behoefte van de hond aan verbale aanmoediging en beloning.

8.1.3 Behoeftte aan sociaal contact volgens KNGF Geleidehonden

- Er wordt gezorgd voor – zo veel mogelijk - afwezigheid van isolement.
 - De honden worden in passende tweetallen ingedeeld per kennel.
 - Lage hekken zorgen ervoor dat kennelmedewerkers en de honden elkaar goed kunnen zien en aanraken.
- Alleen-zijn wordt voor pups in de pleeggezinnen stapsgewijs opgebouwd tot een maximum van 3 à 4 uur per dag op volwassen leeftijd.
- Voor de werkende honden bij cliënten geldt de richtlijn dat de honden 2x per week maximaal 4 uur per dag alleen mogen zijn.
- Adoptiehonden mogen 1 dagdeel, vijf keer per week alleen zijn.

9. Behoeftte aan erkenning en waardering van honden

Erkenning van en waardering voor de intrinsieke waarde van de hond die losstaat van het nut voor de mens

Behoeftte aan lichamelijke erkenning en waardering

- Respecteren van fysieke grenzen van de individuele hond.
- Recht op rust en herstel na werk – los van de behoefte van de mens.
- Het recht op rust en hersteltijd bij pijn of ziekte.

Behoeftte aan psychische erkenning en waardering

- Communicatie met mensen en soortgenoten.
- Erkenning en acceptatie van psychische belastbaarheid van de individuele hond.
- Erkenning en acceptatie van de kunde en de onkunde van honden in het algemeen en het individu in het bijzonder.
- Het recht op een passende functie/inzet.

Behoeftte aan sociale erkenning en waardering

- Afwezigheid van isolement.
- Interactie met mensen en soortgenoten.
- Recht op een eerlijke, begrijpelijke en consequente benadering en behandeling.
- Positieve training.
- Recht op het vertonen van soorteigen gedrag.
- Geen enkele hond van KNGF, ook niet na adoptie, mag buiten in een kennel of schuur worden gehouden.

9.1 Behoeftte aan erkenning en waardering van honden volgens KNGF Geleidehonden

9.1.1 Behoeftte aan lichamelijke erkenning en waardering

- Respecteren van fysieke grenzen van de individuele hond.
 - Er zijn zaken die je niet kunt vragen van een hond omdat deze daar fysiek niet op is ingesteld. Deze grenzen worden gerespecteerd. Voorbeelden hiervan zijn:
 - Het trekken van een rolstoel.
 - Het terugduwen van een persoon in een (rol)stoel.
 - Het tegenhouden van een wegrennend kind dat te sterk is.
- Recht op rust en herstel na werk – los van de behoefte van de mens.
 - Een werkende hond moet rust krijgen na arbeid. Dit betekent dat de cliënt de hond de tijd moet geven om uit te rusten, ook als hij of zij dan niet op pad kan.
- Het recht op rust en hersteltijd bij pijn of ziekte.
 - In samenspraak met KNGF Geleidehonden en de dierenarts wordt vastgesteld wanneer de hond weer kan werken of een nest kan krijgen na ziekte of een blessure.

9.1.2 Behoeftte aan psychische erkenning en waardering

- Erkenning en acceptatie van psychische belastbaarheid van de individuele hond.
 - Iedere hond heeft een eigen psychische belastbaarheid. Deze wordt bewaakt door professionals van KNGF Geleidehonden tijdens de periode in het pleeggezin, tijdens de training en na plaatsing bij de cliënt. De erkenning van deze belastbaarheid leidt tot:
 - Het kiezen van de juiste carrière voor de hond.
 - Het aanpassen van het socialisatie- en trainingsproces.
 - Het instrueren van de vrijwilliger en de cliënt m.b.t. de belastbaarheid en voorlichting omtrent de grenzen.
 - Hiervoor worden de vijf stappen van het borgen van welzijn gevolgd (figuur 3)
- Erkenning en acceptatie van de kunde en de onkunde van honden in het algemeen en het individu in het bijzonder.
- Het recht op een passende functie/inzet
 - een goede match met de cliënt krijgt veel aandacht. Hierbij wordt rekening gehouden met de wensen en behoeften van de cliënt en de capaciteiten en belastbaarheid van de hond

9.1.3 Behoeftte aan sociale erkenning en waardering

- Afwezigheid van isolement.
 - De hond als sociaal wezen heeft behoefte aan, en recht op afwezigheid van isolement. Dat wil niet zeggen dat de hond nooit alleen mag zijn (zie 3. Behoeftte aan contact). Het betekent wel dat de hond voor het grootste gedeelte van de dag in contact moet zijn met zijn baas.
- Recht op een eerlijke, begrijpelijke en consequente benadering en behandeling.

- In de socialisatie, training en inzet voor werk wordt zo veel als mogelijk eenzelfde consequente aanpak, met dezelfde commando's. Opleidingsplannen voor medewerkers en instructie en begeleiding aan cliënten, vrijwilligers en adoptanten borgen dit.
- Training op basis van positieve training.
 - Alle honden worden begeleid en getraind op basis van positieve training, waarbij de insteek is zo veel als mogelijk te belonen voor het gewenste gedrag.
- Geen enkele hond van KNGF, ook niet na adoptie, mag buiten in een kennel of schuur worden gehouden.
 - De hond heeft het grootste gedeelte van de dag toegang tot contact met de baas en gezinsleden.
 - De hond heeft een slaap/rustplaats in huis.
- Grote investering moet worden gedaan in het aangaan van een hechte band met de hond.
 - De 'klik' tussen hond en baas en wederzijds begrip zijn een voorwaarde voor een goede samenwerking.
 - De juiste match tussen de hond en resp. het fokgastgezin, het puppypleeggezin, de cliënt en de adoptant verdienen én krijgen veel aandacht.
 - Een hond heeft er recht op zich te mogen én kunnen binden en hechten aan een baas. Alleen dan kan de hond zijn baas helpen en daar plezier aan beleven.

10. Optimale staat van welzijn

Het recht en de mogelijkheid om eerst hond en pas daarna assistentiehond te zijn.

Bijlagen

1. Besluit gebruik van de halfcheck halsband

De halfcheck halsband met metalen kettinkje wordt voor KNGF-honden niet meer gebruikt.

Dat wil zeggen dat dit hulpmiddel niet wordt ingezet voor honden bij:

- Puppypleeggezinnen
- In de training
- Cliënten
- Adoptiegezinnen

De redenen hiervoor zijn:

- Hondenwelzijn – de gedeelde visie is dat de effecten van deze halsband het psychisch welzijn negatief beïnvloeden
- Met betrekking tot de publieke opinie omtrent welzijn en de inzet van geleide- assistentie- en buddyhonden is afschaffen van de halfcheck halsband met kettinkje noodzakelijk

Uitzondering

Mocht er een dringende reden zijn waarom de halfcheck halsband met kettinkje toch moet worden ingezet, dan overlegt de instructeur/trainer dit met een van de coördinatoren Kwaliteit. Samen wordt bekeken of er mogelijke alternatieven zijn. Is dit niet het geval, dan kan de halfcheck met kettinkje, bij wijze van uitzondering, worden ingezet. Dit wordt met reden vermeld in de rapportage van de hond. Bij verschil van inzicht is het oordeel van de geraadpleegde coördinator Kwaliteit doorslaggevend.

Gebruik van de **stoffen halfcheck** halsband (**zonder** metalen kettinkje)

De voorkeur gaat te allen tijde uit naar een gewone, goed passende, halsband. Er zijn echter omstandigheden waarbij de stoffen halfcheck halsband ingezet kan worden:

- Voor cliënten die het kliksysteem of de gesp van de gewone halsband niet kunnen bedienen vanwege hun beperking
- In de kennel vanwege efficiency bij het omdoen. De halsband staat dan niet op de slippende stand en heeft geen correctie-effect
- In de training van de honden als de trainer/instructeur dit noodzakelijk acht

Verankering in de organisatie:

Het besluit wordt als bindend besluit opgenomen in de Visie Welzijn Honden en de opleidingsplannen van KNGF. De teamleiders en coördinatoren kwaliteit zullen gezamenlijk toezien op naleving van het besluit.

2. Criteria voor levering van een hond die voor langere tijd in het buitenland gaat verblijven

Let op: dit betreft nieuwe combinaties. Bij bestaande combinaties blijven de afspraken ongewijzigd.

Uitgangspunten

- Onder langere tijd wordt verstaan; langer dan 1 kalendermaand
- Tijdens de **telefonische intake en het voorzorgbezoek** worden (onderstaande) regels aan alle cliënt gecommuniceerd:
 - o De cliënt wordt verteld dat het niet vanzelfsprekend is om de hond mee te nemen naar het buitenland. Dat is aan een aantal voorwaarden gebonden. Om die reden:
 - dient dit vooraf te worden aangevraagd bij de coördinator cliëntaanvragen
 - o De gemaakte afspraken worden vastgelegd in een bijlage van de bloek.
- Van de cliënt mag worden verwacht dat deze voor een veilige manier van transport zorgt
 - o Bij vliegen mag de hond uitsluitend in de cabine worden vervoerd. In het ruim van het vliegtuig is verboden
- Bij veranderingen in omstandigheden (zoals bv verhuizing in het buitenland of werkaanbod) wordt altijd contact opgenomen met het Servicebureau van KNGF.
- Het is belangrijk dat bij reizen naar het buitenland ruim van tevoren de regels die in dat land gelden rondom gezondheid (bv ontwormen/ontvlooiën) en vaccinatie bekend zijn (met name m.b.t. rabiës). Soms moet een vaccinatie een bepaalde tijd voor vertrek zijn gegeven
 - o Voor verschillende landen moeten de honden een titerbepaling voor rabiës hebben.
 - o Voor een aantal landen geldt dat je deze vóór vertrek uit Nederland gedaan moet hebben omdat je anders een aantal maanden wachttijd hebt voordat de hond weer terug naar Nederland mag
- **Per aanvraag wordt beoordeeld wat de mogelijkheden zijn. Aan de hand van de vraag van de cliënt en de voorwaarden die zijn gesteld, wordt door de coördinator cliëntaanvragen gekeken of het meenemen van de hond kan worden toegestaan.**
- **Bij een aaneengesloten periode langer dan 1 kalendermaand (bijvoorbeeld een lange vakantie) beoordeelt de coördinator cliëntaanvragen of dit kan worden toegestaan**

De volgende zaken worden daarbij gewogen en beoordeeld

- Het land waarheen de cliënt met hond wil gaan moet:
 - Een positieve **grondhouding** hebben ten aanzien van werkhonden
 - o **Welzijn**
 - Goede (conform Nederlandse normen) medische hulp moet voorhanden zijn inclusief toegang tot tweedelijns medische hulp (specialisten). In veel derdewereldlanden is dit bv niet het geval.
 - Ziekten die in het betreffende land voorkomen moeten behandelbaar dan wel te voorkomen zijn met vaccinatie of medicatie

- In dat geval is het belangrijk om de hond preventief – in Nederland – te behandelen en bij terugkomst (bv hartworm)
 - Het klimaat is van dien aard dat de hond zich eraan kan aanpassen (dus geen overmatig heet of koud klimaat)
 - Bij twijfel adviseert de afdeling Kwaliteit i.s.m. de werkgroep WEI en beslist de manager T&Z.
 - De hond dient afdoende te kunnen worden beschermd tegen zaken zoals zwervhonden op straat, giftige insecten of andere gevaarlijke dieren
 - Goede kwaliteit voer is verkrijgbaar of in voldoende mate mee te nemen vanuit Nederland
 - Bij ziekte wordt contact opgenomen met het Servicebureau van KNGF. De cliënt houdt zich daarbij aan de adviezen
- **Afspraken met de cliënt**
 - De cliënt is bereid om de hond minimaal 1x per jaar naar Nederland te brengen voor nazorg door KNGF Geleidehonden
 - De cliënt houdt zich aan de visie op welzijn van KNGF Geleidehonden
 - **Toegestane landen**

Mits aan de voorwaarden wordt voldaan is er geen bezwaar tegen:

- Landen in Europa
 - De overzeese Rijksdelen zoals Curaçao, Aruba en Bonaire **horen hier niet bij**. De redenen hiervoor zijn:
 - Klimaat, medische zorg en aanwezigheid van zwervhonden
- Voor landen buiten Europa geldt dat de hond hier niet voor langere tijd (langer dan een maand of in overleg een langere aaneengesloten periode) mee naartoe mag. Dit ter voorkoming van heen en weer reizen voor nazorg, familiebezoek e.d.
- De maximale vliegtijd bedraagt 9 uur voor een (vakantie)periode van 1 maand (of langer in overleg)

BUDDYHOND